

Персида ЛАЗАРЕВИЋ ДИ ЂАКОМО*
Università degli Studi "G. d'Annunzio"
Chieti-Pescara

Оригинални научни рад
Примљен: 3. 2. 2025.
Прихваћен: 27. 2. 2025.

В. В. БОРОЦКИ, САРАДНИК СРПСКИХ ЧАСОПИСА XIX ВЕКА, КАО ЖРТВА ИСТОРИЈСКЕ МИСТИФИКАЦИЈЕ

У овом раду се анализира делатност Венијамина (Василија) Бороцког (1801–1883) као сарадника српских часописа. Учитељ, калуђер, скупљач и проучавалац старина, Бороцки је био веома активан као публициста и преводилац и његови текстови су се појављивали понајвише у *Србском народном листу* и у *Летопису Матице српске*, али и у другим српским и листовима. Овде се износи и да је Бороцки био жртва, заједно са уредником *Летописа* Јованом Суботићем, историјске мистификације везане за дело Шибенчанина Ивана Томка Мрнавића (1580–1637). Разматра се како квалитативни аспект његових чланака пре свега из филологије, али и из историје и школства, тако и учесталост објављивања и обухватност самих текстова.

Кључне речи: В. В. Бороцки, Ј. Суботић, XIX век, И. Т. Мрнавић

Мало је података о Василију-Венијамину Бороцком (1801–1883), сараднику пар екселанс српских часописа XIX века. У *Енциклопедији српске историографије* (в. Лемајић 1997) стоји да се Василије-Венијамин Бороцки родио у Кулпину: реч је о насељу у јужној Бачкој, које је царица Марија Терезија 1745. даровала српској породици Вучковић-Стратимировић за војничке заслуге у рату против Турака. Значајно је дакле да је Кулпин родно место митрополита карловачког Стефана Стратимировића (1757–1836), ако се има у виду да се Бороцки, након што је био српски учитељ и публициста, замонашио и да је старост провео у различитим фрушкогорским манастирима. Као калуђер је боравио у Шаренграду, а потом у Ердуту и Пешти. Шаренград, који се пре XVIII века звао Оћин/Воћин, налази се у Хрватској, на десној обали Дунава, на двадесетак километара низводно од Вуковара и условљен својим положајем био је раскрсница бројних народа током своје историје

* persida.lazarevic@unich.it; <https://orcid.org/0000-0003-3107-4283>

(Надило 2005: 721-722). Географски и историјско-културни контекст дакле морао је условити интересе Бороцког, који су били итекако широки и речено данашњом терминологијом, интердисциплинарни.

Бороцки, који је сакупљао и проучавао старине па је по том питању саставио дело *Збирка из разни како црквени тако и светски повестница* (Бороцки 1879а; 1879б), објављивао је своје радове у бројним часописима, пре свега у нашем најзначајнијем књижевном и културном часопису, *Летопису Матице српске*, у коме је сарађивао скоро 20 година (1834, 1839, 1846–1848, 1856), затим у *Србском народном листу* (1838, 1840–1847), *Војвођанском листу* (1851), *Школском листу* (1861), *Србском дневнику* (1863–1864), *Јужној пчели* (1851) и пештанском *Магазину* (1838-1839). Оваква интензивна, мада не систематска сарадња са српским часописима није свакако била (тематски) редуktivна већ је значила да је Бороцки обрађивао бројне теме, а превасходно су се текстови односили на педагогију и школство, народну и црквену историју, али не тако ретке занимао се за лингвистичка те филолошка питања, у суштини негде на граници књижевне историје и филологије. Многи од његових прилога су преводи превасходно са латинског и немачког чији извор Бороцки не наводи често. Што се тиче, међутим, оних прилога где постоји могућност да су оригинални, мора се узети у обзир да је такође могло бити речи о преводима или пак адаптацијама.

Веома интензивно је Бороцки доприносио радовима у *Србском народном листу*, где је објавио највише радова о Црној Гори са антрополошке и етнографске тачке гледишта (*Начин живота у Црној Гори*, XIII, 23/4, 1840, 225–227; *Живота начин у Црној Гори*, X, 41, 1845, 321–324; *Нешто о обичајима при умеришима код Црногораца тако и код Паиштровића*, XI, 3, 1846, 21; *Нешто о Црногорцима (по Ранку)*, XI, 30, 1846, 235–236; *Осмотреније Црне Горе по преданију: (по немачком)*, XI, 48, 1846, 378–382; *Осмотреније Црне Горе по преданију: (по немачком)*, XI, 49, 1846, 385–389; *О Паиштровићима: (с немачког)*, X, 31, 1845, 245–246; *Нешто о храбрости Црногораца*, XII, 34, 1847, 270–271), али и о црквама и школама у Црној Гори (*Цркве и школе у Црној Гори (с немачког)*, X, 30, 1845, 238–240; *Цркве и школе у Црној Гори (с немачког): закљученије*, X, 31, 1845, 245–246), тако и о владавини у Црној Гори (*Нешто о садашњем владенију у Црној Гори*, X, 36, 1845, 282–284; *Нешто о владенију у Црној Гори: (с немачког)*, X, 39, 1845, 312; *Нешто о владенију у Црној Гори: (с немачког): (закљученије)*, X, 40, 1845, 313–315).

Но његова константна тема у суштини била је васпитање, чему је посветио више прилога, што оригиналних што превода, па тако из пера овог „Детоучитеља“ читамо *О школама у Пољској под владанијем Александра цара русијског и краља Пољског* (XII, 11, 1847, 86–87), о томе *Како се обходити имају Родитељи спрема Учитеља, или о пазенију Родитеља на Учитељ* (III, 9, 1838), затим о *Недељним школама у Енглеској* (1846) те *Нешто о ползи обштег воспитанија* (X, 24, 1845, 191), *О воспитанију сељске деце* (X, 36, 1845, 284), *О воспитанију и наставленију родитељском* (VIII, 17, 1843, 136), *О воспитанију деце код Лукана* (VIII, 44, 1843, 352), *О употребленију каштита при воспитанију деце* (VI, 25, 1841, 196–197) па и *О ползи гимнастическог воспитанија* (VI, 1841, 36, 285–286).

Поред педагошких тема, Бороцког је дефинитивно занимала лингвистика, пре свега етимологија и то преваходно о односу словенски : мађарски језик, па је тако у неколико наставака објавио прилог *О неколико речи код Мађара у говору употребљавани славенског наименованија* (VIII, 22, 1843, 176; VIII, 27, 1843, 213–215; VIII, 28, 1843, 219–220; VIII, 45, 1843, 359–360; VIII, 47, 1843, 374–376). О односу мађарског и словенског језика читамо и у прилозима *О неколико речи код Мађара у говору употребљавани, славен* (IX, 26, 1844, 204–205), *О неким градовима у Ердељу, славенског наименованија* (VIII, 1843, 5, 39), затим *О неким градовима у Мађарској славенског наименованија* (VII 7, 24, 1842, 190), и *О том да су Мађари многе речи, а и сами закон хришћански от Славјана примили* (VI, 29, 1841, 228–229), али и *Оудобно наденутим именма код Славена седмичним данма от који су и Мађари наши са законом хришћанским нека узели* (VIII, 21, 1843, 160). Бороцког је занимало и порекло топонима Будим па му је посветио два рада: *Сверху произведенија имена Buda (Будима града) разна су мњенија: (по доктору Лицбауеру)* (X, 22, 1845, 173–174) и *О немецком наименованију Ofen (Будима)* (X, 22, 1845, 174–175). Елоквентан је, у смислу етимологије и метода аргументовања Бороцког, прилог *Име Славена* где Бороцки овако пише о овој стално актуелној теми позивајући се на Добровског, Јордана, али и на Готфрида Остермајера (Gottfried Ostermeyer, 1716–1800), филолога и свештеника немачког порекла који је био заговорник литванског језика:

Име Славена не производи се ни от „С л а в а.” Славени су бо име то пре јошт имали, него што су оружјем славни постали: ови су се Славени називали, и кад су први пут у Грчке земље упали. И жао ми је, вели Добровски, што произведен то имена Славенског отбацили морамо, хотја да би, као Славен рођен, учасником славе мога народа радо и радио био.

Г. Остермајер доводи име Славена от речи Литавске: „Салава” која у нас остров, илити земљу између река лежећу значи. Но и от те речи не може се име Славена довести. У целом Славенском језику речи Сала не има, но по сви његови дијалекти значи она остров илити ада. Тако кад би име Славена от речи Сала долазило, како би се реч та у језику њином сасвим изгубити и заборавити могла. Да рекнемо, да су Славени от речи те име своје узели, но тко ће прегрдно оно парче тврди, на ком Славени живе, за остров један зато држати, што је ово рекама или закључено или ограничено? И тко ће прегрдно то парче ритом називати?

Ја производим од глагола С л у т и, у Србаља значи овај глагол именовати се, називати се. От њега су и глаголи славити и с л о в љ а т и са множеством други от њи сложени произишли.

Но како су Славени име своје от глагола ти произвели? Ево како!

Славени су били народ многочислен. Веће Јордан, Историограф, каже, да су у најстарија времена на две части раздвојени били, на право Славене, и на Анте. Кром тога имали су и своје гране, која је свака собствено име себи дала.

Многочислена будући, тако и надалеко расути били су принуђенији, за све своје рођаке једно име извести, да би се посредством њега имећу себе познавали, да су једног корен; при том да би се и от свију прочи народа разликовали.

Славени су тако себе једним именом именовати морали, све проче народе или Иноземцима називајући, или им она имена додавајући, којима су народи исти сами себе називали.

И зато себе једноименовани назову, тј. народом, који у свом језику значећа имена има. Но место овог глагола именовати се, имали су они сви вообште и заједно глагол с л у т и, и от њега произведене с л о в и т и, с л а в и т и. Називајући себе народом именова-

ним морали су от глагола ови наименованије своје узети. И отуда се или С л о в и н и или Славени и Славени, или Славјани зову (VIII, 39, 1843, 312).

Бројни су други доприноси Бороцког као нпр. *Кратка повест о Србији и Босни до паденија србског царства* (XII, 49, 1847, 387–389) или *Декрет Стефана краља босанског* (XI, 21, 1846, 166–167), затим је писао о такође стално актуелној *Древности Скита о којој су се с Египћани дуго препирали* (VII, 38, 1842, 300–301), али и *О грчким преводима Старог завета* (VI, 37, 1841, 294–295) или пак *О преводу 70 толковника* (VI, 37, 1841, 295).

Посебну групу прилога чини његово занимање за хрватску прошлост па тако читамо о *Старинама хрватским* (XI, 25, 1846, 198–200) и опет о *Старинама хорватским (рватским): писмо Францишка Батан бана, краљевина Дал кр. и пр. на великоможеног Јоана Каџијанера, кавалера, Стирије, Каринтије и Катниолије капитана главног* (XI, 29, 1846, 230–232) као и *Писмо Јоана Торквата, комеса Корбавије и пр. на изредног господина Ерасма капитана бихачког (bihachiensis)* (XI, 30, 1846, 233–235).

За разлику од сарадње у *Сербском народном листу*, у *Летопис Матице српске* Бороцки је ушао рекло би се на мала врата, управо захваљујући томе што је био учитељ: први чланак који је објавио у првом броју *Летописа* за 1834. годину носи наслов „Неколико речи: О неоценимој ползи, коју добри Детонаставник и воспитатељ Државама и Отечеству своје приноси; и његовим добрим својствима или ти квалитетама”. Ни ово није његов оригиналан текст већ превод са латинског како и сам истиче (1834, I: 129), но и овом приликом не приноси извор наведеног педагошког текста. Потписао се и тако се представио читаоцима *Летописа* као „Детоучитељ у Окружију Бачком”. У трећем броју *Летописа* за исту годину Бороцки се огласио из Кулпина поново као „детоучитељ”, такође с преводом (мада не наводи са ког језика и извор) опет везаним за педагогију, *Стари Римљани и други Народа закони, и начин у воспитанију деце*. И у четвртном броју је „учитељ” Бороцки из Кулпина послао један превод с латинског, *О детињству и нужди воспитанија*.

После пет година је Бороцки објавио поново један превод али овај пут у вези са филолошким питањима, и који већ у свом наслову поставља тезу и даје одговор: *Коим су језиком у почетку сви људи говорили?* Одговор на питање је садржан у поднаслову: *Еверејским, доказује се са 6. Доказателства. Зашто се светим назива?* Иако је овде опет реч о преводу, значајно је да садржај наговештава читаоцима и *Летописа* занимања Бороцког у вези са језицима и културама народа и можда није случајно да овај пут није ставио уз своје име и презиме одредницу „Учитељ” (1839: 93).

У III броју *Летописа* за 1846. годину, међутим, дошло је до значајног и рекло би се утицајног доприноса овог учитеља из Кулпина: Бороцки је донео следећи прилог који садржи *Дарователна писма*. Реч је о два писма која је он превео са латинског: 1. „Стефана Дабише, краља босанског, Гојку Марнавић даровата” и 2. „Коломана, краља унгарског, Мартину Лапсановићу”. Што се тиче првог писма, које је морало заинтриговати читаоце, у белешци је Бороцки навео да је ову донацију превео Методије Терлеци с неког кожног пергаментa исписаног ћирилицом од речи до речи на латински,

„ништа недодавајући и неумаљавајући” (1846, III: 88). Ради се о русинском унијатском епископу Методију Терлецом (Methodius Terleckyj, ?–1649), главном ревизору Конгрегације за ширење вере (*Propaganda fide*), активном у настојању да приведе православне Србе у Хрватској и Славонији у унију. Ово писмо садржи још две белешке: једна о Марнавићевој породици где је сарадник *Летониса* истакао да се о томе може читати у дисертацији која је изашла 1632. у Риму, ватиканско издање, под називом *Indicia vetustatis et nobilitatis familiae Marciae vulgo Marnavitiae Nissensis per Ioannem Tomkum ejusdem gentis collecta, et ad fortissimum virum consaguineum suum Lupum sive Farcassinum perscripta*. Друга белешка се односи на прву, тј. на Ивана Томка Мрнавића који је, како Бороцки истиче, многа

разна писма или права, од части у пергаменту, а од части на папиру пописата, содржавајућа разна дела породице и прапоштитеља свој, предао Нотарију Папе Урбана осмог, о којима исти Папа вели: „Јесу спасителна, здрава и цела, не погрешна, не избрисавана, не стругата, нити у којој њиховој чести подозрителна, но сваке сасвим и подозренија лишављујућа се (1846, III: 89).

Реч је овде о Ивану Томку Мрнавићу (Johannes Tomco Marnavich / Marnavitus, 1580–1637), историчару и песнику пореклом из Шибеника, који је студирао у Риму са језуитима, био католички бискуп у Шибенику и у Задру, а од 1631–1635. био је бискуп Босне. Имао је задужење да се бави објављивањем књига штампаних глагољцом за рачун Конгрегације за ширење вере. На крају овог прилога Бороцког налази се примедба уредника, песника и политичара Јована Суботића који каже пре свега у односу на прво писмо, тј. оно Стефана Дабише даровано Гојку Марнавићу:

Ове две дипломе превод послао нам је Г. В. Бороцки, и ми смо нашли за добро, печатати ји у Летопису због тога, што садржаније у историју нашу припадлежи, а то се и из овог превода подпуно докучује. Међу тим и сами признаемо, да би много боље приличило, кад би прве дипломе оригинал србски саопштити могли; али где је тај? а боље је и просто садржаније предлажући превод, него ништа (1846, III: 93).

Иван Томко Марнавић или Мрнавић је добро познат културној историји Јужних Словена пре свега по својим (кривотвореним и лажним) генеологијама (в. Твртковић 2008) у време кад етничка и друга одређивања нису била везана ни за границе али ни за друге друштвене аспекте (Фајн 2009: 283; 421). Тако је у библијско-религиозном епу *Живот Магдалене од кнезов Жирове* (1626) објавио да су његови преци били српски владари Мрњавчевићи због чега је сам себи додао презиме Мрнавић. Мрнавић је проучаваоцима словенске прошлости био познат пре свега по томе што је штампао 22 житија римских светаца „илирске краљевске крви” међу које је уврстио Светог Саву. Друго своје дело, *Осмањићница* (1630), Марнавић је посветио Вуку Мрнавићу Тржачком, који потиче од Немањића, „Вукашина краља, Угљеше деспота и Гојка, старосте и великог војводе Српскога и Рашкога”. Мрнавић је објавио живот Св. Саве, *Vita S. Sabbae* (1630), чије је прво издање изашло у делу *Regiae sanctitatis Illyricanie foecunditas* (1630), за које Никола Радојчић (1936: 361) није био сигуран да ли је било штампано 1630. или 1631. Овај Мрнавићев спис је на српски превео Веселин Чајкановић 1939. године.

Мрнавић је био усредсређен на своју генеологију и припремне генеолошки радове је објавио раније, као на пр. дело *Vita Petri Berislavi* (1620) где је поменуо да је био у роду са баком Петра Бериславића. Почетком XVII в. написао је географско-историјско дело у седам књига, *De Illyrico Caesaribusque Illyricis dialogorum libri VII* које је остало у рукопису и где је изложио о покрајинама које су по њему чиниле Илирик. Ту је поменуо неке аутобиографске податке, своје претке српске владаре, мислећи на Немањиће. Врхунац Мрнавићевих маштања о повезаности са Немањићима достигао је у предговору трагедије *Османићуца* (1631), а у горе наведеном делу *Indicia vetustatis et nobilitatis* објавио је шест документа који је требало да потврде његову веродостојност.

О Мрнавићу се писало не тако мало, с обзиром да су његова дела изазивала радозналост, па су тако о овом историчару истраживали Иван Јосиф Павловић Луцић (1789), затим Иван Кукуљевић Сакцински (1868), Армин Павић (1875) или пак Антун Јосип Фоско (Fosco) (1890). Но кад је Џејмс Брајс (James Bryce) утврдио (1887) да је једно од Мрнавићевих дела фалсификат, оно о животу цара Јустинијана, то је свакако одвело истраживања у једном новом правцу, као на пример у случају студије Ватрослава Јагића (1912).

Најоштрији критичар Мрнавићевог дела је свакако био српски историчар Никола Радојчић (1882-1964), који је проучио и необјављене ставове Илариона Руварца о Мрнавићу (в. Петровић 2017: 273), и који овако каже, на пр., у вези са Мрнавићевим животописом Св. Саве:

Мрнавићев спис остаје врло важан и занимљив састав за психологију историчара, особито фалсификатора, његова је знаменитост за упознавање развита наше историјске критике од неоцењиве важности, али историјски извор он престаје бити, наравно за озбиљне научењаке. Сви Мрнавићев извори за његов Живот св. Саве нама су данас боље познати неголи њему, и ми их уметмо методичније употребити него он, а његове лажи и маштања овде су тачно утврђени и тиме прогнани из науке, без обзира на тенденцију ради које су настали. У науци лажима и измишљотинама нема места, ма с којом сврхом биле смишљене (Радојчић 1936: 382).

И управо је Радојчић скренуо пажњу на то да је у замку Мрнавићеве мистификације упао Венијамин Василије Бороцки, тачније не само он већ и Јован Суботић. Суботић је био уредник *Летописа Матице српске* од 1842-1847, управо у време кад је Бороцки објављивао своје радове а пре свега свој документ о Мрнавићу. Веома оштро је Радојчић оптужио Суботића и Бороцког да су обманили читаоце *Летописа* где је Суботић „пун поноса” објавио „плод разуларене маште Ивана Томка Марнавића” (Радојчић 1953: 34). И наставио је на истом месту у том тону:

Суботић је пренео три дипломе Марнавића из Крчелићевих Нотација и познатог Капринајиева издања „Hungaria diplomatica”. У истој књизи Летописа он је донео и фантастичну генеологију Марнавића. Његов пример потакао је Венијамина Бороцкога да саопшти у Летопису тобожње писмо краља Стефана Дабише Гојку Марнавићу. Бороцки је доспео чак до Марнавићевих *Indicija vetustatis* [...], и снабдео је свој превод из њих коментаром; уз превод је Суботић дао веома важне примедбе, које заиста не заслужују да буду заборављене. И Суботић и Бороцки били су уверени да су повеле Марнавића аутентичне и изводили су из њих закључке да не може бити опасније за историјску истину.

На дистанци од више од једног века у односу на наведену мистификацију у *Летопису*, Радојчић ће прокоментарисати оштро: „Када су Јован Суботић и Венијамин Бороцки саопштили у Летопису преводе лажних повеља Марнавића, они нису ни слутили на како танак лед су наводили своје читаоце.”

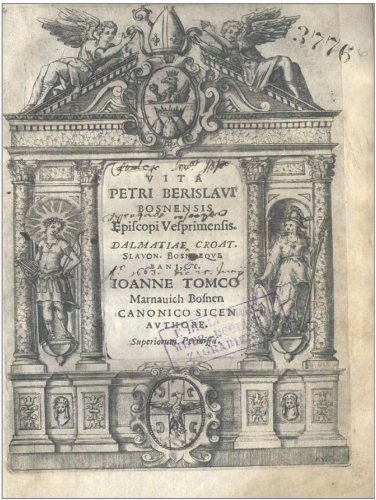
У IV делу *Летописа* за 1846. Бороцки је наставио са историјско-филолошким прилозима и поново принео *Споменике повестне*, наводећи да су „из Крчелића”, конкретно из дела хрватског историчара и теолога Балтазара Адама Крчелића (1715-1778), *De Regnis Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Notitiae Praeeliminaries* (1771) неколики списи, тј. „Писмо Грађана Бихачки на Јоана Кацијанера”, два писма „Јоана Торквата Жупана Корбавије и Бана, на Јоана Кацијанера” и „Писмо Петра Ребровича Вице – Капитана Бихачког на Јоана Кацијанера” (1846, IV: 79–84). *Споменике повестне* Бороцки је принео и следеће године у броју II и то опет односећи се на Ивана Томка Мрнавића: „Дарователно писмо Матије Краља Томку Марнавич от Звоника” (1847, II: 62–65) те „Диплому Коломана Краља Рутенског Драгану, Драгвечу сину његовом и проч. дата” (66–67) где је у белешци скренуо пажњу читаоцима о томе како је Крчелић, на чије се дело *De Regnis Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae* прилог позива, Рутене ограничавао на древну Русију, но на основу проучавања писама и дипломе Бороцки је историјски и етимолошки размотрио ово питање па је казао да му се чини:

[...] да је исто било с наименованијем Рутена у онима вековма, што је у овом веку с наименованијем Влахи или Расцијан тј. оно је било обште име, означавајуће восточног Грчког Благочестија људе. Валахија мања, у Славонији дољној називају се, која баш није она права Влахија нит је и кад била. Многи Власима, Валасима, у обште зову све от Благочестија Цркве Римске стране, а особито у овим пределима. Подобно исто са израженијем Рутена некада да се догодило, судити треба (1847, II: 67).

И наставио је на истом месту: „[...] наводим Анонима, писајућег о уставноленију Унгарском: *Fixit metas Regni Hungaride* (тј. Зулта вожд) — — — *Et ex parte Theotenicorum usque ad pontem Cuncil, et in eisdem partibus dedit Castrum construere Ruthenis, qui cum Almo Duce, avo suo, in Pannoniam venerant.*” Аутор дела *Gesta Hungarorum* (1200) је заиста био познат једноставно као *Anonymus* још од објављивања првог мађарског превода његовог дела 1790. год. Потписивао се као нотар чувеног краља Угарске, Беле. Бороцки је такође подвукао да је Диплому, „које се аутограф код Г. Г. графа Војкфи (Voikfii), налази и целу ученим читатељима исписали смо”, мислећи овај пут на једног од грофова (вероватно Сигизмунда, 1816–1860) из хрватске племиће породице Војковић / Wojkffy / Vojkffy / Wojkowych (в. Улчник 1943; Писк 2004).

Као што се може закључити из горе наведеног, није да Бороцки није био озбиљан истраживач, како би могао да наведе на помисао став Николе Радојчића у вези са „инцидентом” у *Летопису Матице српске* и мистификацијом историјских чињеница везаних за име Ивана Томка Мрнавића. као што је могуће закључити на основу горе наведених примера. По Радојчићу, Бороцки и Суботић су очигледно требало да закључе да је Мрнавић био плодан кривотворитељ породичне генеалогije и историјских истина. Бороцки,

као многи други пре њега, имао је увид у Мрнавићеве списе, али у једном историјском тренутку, као што су биле године пред 1848. кад су се стварале нације широм Европе, свакако да су списи једног историчара који је припадао западнојужнословенској културној средини а изјављивао да је српског порекла па још српске краљевске лозе, морали да дотакну национални понос српских проучавалаца тих докумената.

	
Насловна страна дела Ивана Томка Мрнавића, <i>Vita Petri Berislavi</i> (1620)	Грб краља Вукашина у делу Мавра Орбинија, <i>Regno degli Slavi</i> (1601)

Сл. бр. 1

Ако се томе дода чињеница да је маштовитости и мистификацији увелико допринео и иконографски апарат, јер Мрнавић је створио свој бискупски грб на основу грба босанске породице Мрнавић и српског грба краља Вукашина, онда није чудо да је могао да подстакне машту и својим проучавацима. Бороцки је морао знати да је грб, с четири слова С окренута леђима (сл. бр. 1), Мрнавић преузео из дела Мавра Орбинија, *Краљевство Словена* (1601), а што му је итекако могло бити довољно о чињеничности везаној за личност самог Мрнавића (в. Премерл 2018; уп. Радојчић 1936: 338–342). Тим пре кад је у првом броју *Летописа* за 1846. могао да прочита позив уредништва „свим Сербским Списатељима”, „Господи Настојатељима Монастира”, „Честајшој Господи Свјаштеницима” и „свој другој Господи” да пошаљу часопису, између осталог, „древност нашу или обште Славенску”, односно: „Такове древности могу се наћи у каквим споменицима, камену, дрвету, развалинама, пределима, сказкама, надписима, художественим стварма, хартији, и пр.” Уредништво је додало „Примечаније”: „Не мора то све систематически и по правилима списатељским описани бити, ми ћемо задо-

вољни бити, ако нам се ма само неколико просто написани верста, ма једно просто примечаније, пошле; оно ће после на свом месту у свом реду употребљено бити.”

Прилози Бороцког су били више него „примечанија”: концизни али пуни информација и података, комбиновали су неку врсту енциклопедичности и континуираног истраживачког рада. Бороцки је био у ствари више од публицисте, носио је у себи страст и тадашње методе историчара, филолога и лингвиста и трудио се да буде од користи српским часописима и српском роду. А то што није с данашње тачке гледишта научно пришао (Мрнавићевим) документима строжије и стручније, као уосталом многи пре њега, одражава у ствари место и време у коме је писао, као део једног контекста који је вапио за документима везаним за прошлост Словена и Срба и у том смислу је, *volens nolens*, испоштовао ондашњи метод.

ЛИТЕРАТУРА

- Бороцки 1879а:** В.В. Бороцки, *Збирка из разни како црквени тако и светски повестница I–II*, [Осијек]: Штампарија Драг. Шандора у Осеку, 1879.
- Бороцки 1879б:** В.В. Бороцки, *Збирка из разни како црквени тако и светски повестница* Св. 2, Нови Сад: Штампарија А. Пајевића, 1879.
- Брајс 1887:** G. Bryce, *La Vita Justiniani di Teofilo Abate*, Roma: A cura della R. Società Romana di Storia patria, 1887.
- Јагић 1912:** V. Jagić, Tomko Marnavić als Fälscher des angeblich im Jahre 1222 geschriebenen glagolitischen Psalters, *Archiv für slavische Philologie*, 33, 1912, 111–134.
- Крчелић 1771:** *De regnis Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, notitiae praeliminares* [...], Zagabriae: Typis demum Antonii Jandera, 1771.
- Кукуљевић Сакцински 1868:** I. Kukuljević Sakcinski, Književnici u Hrvatah s ove strane Velebita živivši u prvoj polovini XVII veka: Ivan Tomko Mrnavić, *Arkiv*, IX, 1868, 242–265.
- Лемајић 1997:** Н. Лемајић, Бороцки, Василије-Венијамин, *Енциклопедија српске историографије*, прир. С. Тирковић, Р. Михаљчић, Београд: Knowledge, 1997, 291–292.
- Летопис МС:** *Летопис Матице српске* 1834, 1839, 1846–1848, 1856.
- Мрнавић 1620:** *Vita Petri Berislavi Bosnensis, episcopi Vesprimensis, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Bosnaeque bani etc.*, Joanne Tomco Marnavich Bosnensi, canonico Sibenicensi, autore, [s.l.]: [s.d.], 1620.
- Мрнавић 1626:** *Xivot Magdalene od knezov zirova plemena Budrissicha tretoga red-da S. Fraciska zastavnice redovnic. I. Mostira. S. Antona U. Rabbu. pisam Ivana Tomka Marnavicha Bosnyanina* [...], U Rimu: pri Jakovu Maskardu, 1626.
- Мрнавић 1630:** *Ian Tomach Marnavitch, Regiae sanctitatis illyricanae foecunditas, a Joanne Tomco Marnavitio Bosnensi*, Roma: edita Typis vaticanis, 1630.

- Надило 2005:** B. Nadilo, Odbrambene građevine uz obalu Dunava, *Grđevinar*, 57, 2005, 717–725.
- Орбини 1601:** M. Orbini, *Il regno degli Slavi hoggi corrottamente detti Schiavoni Historia: nella quale si vede l'origine quasi di tutti i Popoli, che furono della Lingua Slava, con morte e varie guerre, che fecero in Europa, Asia e Africa; il progresso dell' Imperio loro, l'antico culto, ed il tempo della loro conversione al Christianesimo; e in particolare veggonsi i successi de' Rè, che anticamente dominarono in Dalmatia, Croatia, Bosna, Servia, Russia e Bulgaria*, In Pesaro: Appresso Girolamo Concordia, 1601.
- Павић 1875:** A. Pavić, Ivan Tomko Mrnavić, *Rad*, XXXIII, 1875, 58–227.
- Павловић Луцић 1789:** *De Vita & Scriptis Joannis Tomci Marnavitii: Paulovich Lucich. J. J., Vita S. Sabbae abbatis Stephani Nemaniae Rasciae Regis Filij auctore Joanne Tomco Marnavitio Bosnensi, nunc ex autographo eiusdem Marnavitii codice iterum edita, et praefationibus, animadversionibus, notisque historico-chronologico criticis illustrata, opera et studio Ioannis Paulovich Lucich, iuris utrisque doctoris, patricii, canonici et provicarii generalis Macarensis, Venetiis: Apud Sebastianum Coleti, 1789.*
- Петровић 2017:** П. Р. Петровић, *Поријекло Куча-Мрњавчевића. Историографска расправа према документарним изворима и предању о поријеклу*, Подгорица: Медеон, 2017.
- Писк 2004:** M. Bregovac Pisk, „Obitelj Vojković/Vojkffy” u Život u palači: od 1764. do 2004, Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 2004.
- Премерл 2018:** D. Premerl, *Ivan Tomko Mrnavić and His Coat of Arms: Self-presentation of an Illyrian Noble*, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 42/2018, 109–124.
- Радојчић 1936:** Н. Радојчић, О животу св. Саве од Ивана Томка Марнавића, *Светосавски зборник*, књ. I, Расправе, Српска Краљевска академија, Посебна издања књ. CXIV, Београд 1936.
- Радојчић 1954:** Н. Радојчић, О два рукописа Ивана Томка Марнавића, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, I, 1954, 34–37.
- Сербски НЛ:** *Сербски народни лист* 1838, 1840–1847.
- Твртковић 2008:** Т. Tvrtković, *Između znanosti i bajke: Ivan Tomko Mrnavić*, Zagreb: Šibenik: Hrvatski institut za povijest, Gradska knjižnica Juraj Šižgoić Šibenik, 2008.
- Улчник 1943:** I. Ulčnik, Iz prošlosti obitelji Vojković-Vojkffy, *Mjesečnik Društva Zagrebčana*, 7-9, 1943, 277–299.
- Фајн 2009:** J. V. A. Fine, Jr., *When Ethnicity did not matter in the Balkans: A Study of Identity in Pre-Nationalist Croatia, Dalmatia and Slavonia in the Medieval and Early Modern Periods*, Ann Arbor: The University of Michigan Press, 2009.
- Фоско 1890:** A. J. Fosco, *Vita di Giovanni Tonco-Marnavić, canonico di Sebenico, Arcidiacono di Zagabria, vescovo di Bosnia*, [s.l.]: [s. n.], 1890.
- Чајкановић 1939:** В. Чајкановић, *Живот Св. Саве од Ивана Томка Мрнавића*, Београд: Српска краљевска академија, Посебна издања, књ. CXXV, Друштвени и историски списи, књ. 47, 1939.

Persida Lazarević Di Giacomo

V.V. BOROCKI: CONTRIBUTOR TO SERBIAN MAGAZINES OF THE 19TH CENTURY
AND VICTIM OF A HISTORICAL MYSTIFICATION

Summary

This paper analyzes the work of Venijamin (Vasilije) Borocki (1801–1883) particularly with regards to his role as a contributor to Serbian magazines. A teacher, monk and collector of old documents, Borocki was very active as a publicist and translator, and his texts appeared in the *Letopis Matice srpske*, but also in the *Serbski narodni list* or the *Serbski dnevnik* and other Serbian magazines. It is also stated here that Borocki was a victim, together with the editor of the *Letopis*, Jovan Subotić, of a historical mystification related to the work of Ivan Tomko Mrnavić (1580–1637) from Šibenik. The qualitative aspect of his articles, primarily on philology, but also on history and education, is considered, as are the frequency with which publications appeared and the comprehensiveness of the texts themselves.

Keywords: V. V. Borocki, contributor to Serbian magazines, 19th century, I. T. Mrnavić.